

VACLAV HAVEL

președintele Republicii Cehe,
autor dramatic

mesaj internațional

RĂZBOIUL FĂRĂ ARME

Pentru prima oară în istoria omului, pe planeta noastră se întinde o civilizație globală și unică. Orice eveniment ar avea loc și oriunde s-ar petrece, el va avea consecințe favorabile sau nefaste pretutindeni și pentru toată lumea. Bineînțeles, această civilizație cuprinde un mare număr de națiuni și de etnii, cu obiceiuri și tradiții diferite, o mulțime de ansambluri culturale mari sau mici, multe universuri religioase, mai multe tipuri de culturi politice diferite. În același timp, apare evident că, cu cât aceste comunități multiple se apropie mai mult unele de altele și cu cât sunt ele silite să accepte un comportament și valori unice, cu atât devine manifestă nevoia lor de a-și întări apărarea propriei identități naționale, rasiale, culturale sau a propriilor valori tradiționale în general. Multe conflicte amenințătoare din lumea de azi se pot explica tocmai prin acest fenomen: cu cât suntem mai apropiați unii de alții, cu atât mai limpede observăm deosebirile dintre noi. În același timp, trăim fenomenul prăbușirii diferitelor sisteme politice artificiale. Fie că acestea au provenit din colonialism sau din bipolaritate, lumea e pe cale de a deveni cu adevărat multiculturală și multipolară și caută o ordine nouă, justă și potrivită epocii sale.

Consecința acestor fapte este tensiunea dramatică din lumea de azi. În multe locuri de pe planeta noastră, oamenii se opun conviețuirii unora cu ceilalți și, totuși, singura noastră speranță nu este decât să se ajungă la o astfel de conviețuire.

Este falsă ideea că televiziunea, filmul, magnetoscoapele și alte produse moderne ar pune sub semnul întrebării importanța teatrului. Aș spune că, dimpotrivă, teatrul – mai bine decât orice alt mijloc de expresie – ne ajută să dezvăluim în mod convingător tot ceea ce e sumbru și amenințător, dar și tot ceea ce e luminos și dătător de speranță.

Pentru că, în cadrul civilizației dezumanizante și tehnice de azi, teatrul este una dintre insulele importante de autenticitate omenească. El este tocmai ceea ce trebuie apărat și cultivat cu strășnicie, pentru ca această lume să nu sfârșească rău. De fapt, această lume de megamașini și megabirocrații anonime are neapărat nevoie de întoarcerea la o subiectivitate umană de neînlocuit, are nevoie de o personalitate umană concretă, de conștiința umană concretă. Numai omul, cu responsabilitatea sa reinnoită și cu conștiința concordanțelor, care-i este proprie, poate ține piept primejdiilor ce amenință lumea, și nici o rețea de

computere, fie ele cele mai sofisticate, nu poate să i se substituie. Speranța lumii se bazează pe reabilitarea ființei umane.

Într-adevăr, teatrul nu e numai o formă de expresie printre altele. El este singura expresie prin care omul se adresează unui alt om, în fiecare zi, acum și mereu. De aceea, teatrul nu este numai un loc în care se povestesc întâmplări. El este un loc de întâlniri între oameni, un spațiu al unei existențe umane autentice, care se depășește pentru a aduce mărturie despre lume, despre sine însăși; este un loc al unui dialog viu, unic și inimitabil, care vorbește despre societate și despre tragediile ei, despre om, despre iubirea sa, despre răul său și despre ura sa. Teatrul e un focar spiritual al comunității umane, punctul de cristalizare a vieții ei spirituale, e un spațiu al libertății și al consimțirii ei.

Cred cu tărie că, în civilizația tehnică globală, formată din atâtea culturi particulare și amenințate de conflicte, teatrul este un ziditor de speranță și o lupă prin care se întrevede viitorul. Nu pentru că ar arăta lumea mai bună decât este ea în realitate, ci pentru că redă speranța de a asista la renașterea omenirii. Pentru că, dacă teatrul este locul de comunicare liberă între oameni liberi despre misterul lumii, el arată calea ce duce la toleranță, la respectul reciproc, la respectul față de miracolul ființei.

Vă invit pe toți, oameni de teatru, să vă gândiți în aceste clipe la colegii voștri din Sarajevo. Ei fac ceea ce spun eu aici: prin libertatea de spirit, cultivând dialogul, creând spațiul unei comunicări concrete între oameni, ei luptă împotriva îngrozitorului război care face ravagii în țara lor. Purificatorii etnici și violatorii aruncă lumea înapoi, spre trecutul ei cel mai întunecat. Oamenii de teatru, care dialoghează cu spectatorii lor despre dramele lumii de azi și despre dramele sufletelor, arată viitorul. Paralel cu războiul pe care ni-l arată televiziunea, are loc un alt război la Sarajevo. Un război fără arme, între cei care-i urăsc și-iucid pe alții pentru că sunt diferiți, și oamenii de teatru care subliniază natura unică a ființei umane și fac posibil dialogul. Oamenii de teatru trebuie să iasă învingători din acest război. Pentru că ei arată viitorul ca pe un dialog senin între indivizi și societăți, asupra misterului lumii și al ființei.

Acești oameni de teatru slujesc pacea și ne amintesc că teatrul are un sens. ■